

միտքդ բեր այս տեղուանքը : Անկէց է որ Հռովմ հասար : Կապենեան գռնէն քաղաքը պիտի մրտնենք , որ այս գռնէն ետքը կու գայ : Անոր համար քեզ ինչուան հոն է՞ ուզեմ տանիլ որ Հռովմայ արժանաւոր յիշատակարան մը ցուցնեմ , որ աւելի յարգոյ է քան թէ քարերու սնոտի կոյտերը : Անհամբերութեամբ կը սպասէի տեսնելու ինծի խոստացուած տեսարանը , և աչքս հետզհետէ կը տանէի առջևս ելած տաճարներու և պալատներու վրայ : Սիրոս հարցմունքներուս վրայ կը ժրպտէր . վերջապէս ինծի ըսաւ . “ Կը տեսնես ահաւասիկ Ապպեան ճամբան : Թերևս այնպէս մը երևնայ աչքիդ թէ համեմատ չէ այն դաղափարներուն՝ զոր ազդեցի քեզի : Հասարակաց օգուտը միայն մտածելով , կրնամ ըսածս արդարացնել : Բայց Ապպեան ուղին այս տեսակ շինից մէջ այնչափ վեր է , որ հասարակ լեզուէն խոսորելու է զանկիայ ստորագրելու համար :

“ Դիտէ ի՞նչ կերպով շինուած է . ժայռի կտրուանքներ , մարմարիոնի կարկառներ՝ որոնք երևակայութեամբ իսկ հաղիւ կրնանք խորտակել , լեռներէն հոս բերուեցան . հարկ եղաւ զանոնք կտրտել , յաւիտենական հիմերու վրայ նստեցնել , արուեստով պատրաստած շաղխով միացնել , և պղնձէ լարերով զանոնք իրարու կապել , հալած կապարով ամրացնել բոլոր այս մասերը , անշարժ ամբողջ մը շինելու համար : Ո՞ր մարդկային գործ կրնայ ասկէ աւելի շէնքի անուանը արժանաւորիլ : Այս ճամբան Հռովմայէն Կապուա կը հանէ , և Կապուայէն՝ ի Բրուճդիսիոն . 2800 սդառի միջոցի մէջ շատ ճահիճներ կան որ մարդկային ճգանց անմատչելի կ'երևան : Հռովմ այս հսկայակերպ շէնքին համար պարտական է Ապպիոս համարակալին , որ Կոյր մականուանեալ է : Դարերը կըրնան զայն խախտել , սակայն մնացորդքը յաւիտենական պիտի ըլլան . գալի աղգաց պիտի ցուցնեն թէ ի՞նչ էին Հռովմայեցիք , ինչպէս Հոմերոսի երես մը քերթուածն ալ պիտի ցուցնէ թէ ի՞նչ էին Յոյնք :

” Այդ շիրիմները որ իրարմէ հեռու կը տեսնես , Հռովմայ ամենէն ազնուական ընտանեաց կը վերաբերին . իւրաքանչիւրը իրեն առանձին գերեզմանը ունի : Սրբապղծութիւն կը սեպուի եթէ մէկը ուրիշ ընտանիքի մը շիրիմը առնու գործածէ . և ո՞վ որ ատ յանցանքը ընելու համարձակի , ծանր պատժոյ տակ կ'իյնայ : Նոյնպէս արգիլուած է ժառանգական շիրիմները ծախել կամ օտարացնել : Անոնք որ շինել կու տան՝ միշտ իրենց ժառանգներուն պարտք կը դնեն որ զանոնք իրենց ամբողջութեանը մէջ պահեն , ապա թէ ոչ մասնաւոր տուգանք դրուած է վրանին , զոր պարտական են հատուցանել քրմապետաց գանձանակին :

” Մասնաւոր շէնքեր ալ կը նկատես հոս որ պարզապէս յիշատակարան կամ մահաբնէ կը կոչուին , և գերեզմաններէն ասով կը զանազանին , որ մեռելոյն աճիւնը մէջերնին չգրուիր . այլ անոնց յիշատակին համար կը կանգնուին . իրենց առարկան նոյն մեռնողն է , ու անոր անուանը յիշատակը մըջ տընջենաւորելու համար որոշուած :

” Բայց դու հանգչելու կարօտութիւն ունի . փութանք Կելեան լեռնէն անցնիլ , և Սուպուրեան ճամբուն մէջ ձգել ինքզինքնիս : Իրիկունը հասնելու վրայ է . առողջարար հանգստեամբ մը ուժդ նորէն ստացիր , ու գիշերուան մթուն մըտքէդ անցուր բոլոր այն առարկաները որ մտացդ վրայ տպաւորութիւն մը ըրին : Հռովմ տեսնողը երկար մտածելու նիւթ ունի :

Կը շարունակուի :

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԱՌԱՅՔ

Լ՛մէն յաճախ եղած բանը , շատ գործածելով անարգելի կ'ըլլայ . ամէն քիչ եղած բանը՝ աւելի սիրելի կ'ըլլայ սովորաբար : — Լ՛մէն բաղձալի բաները աւելի սիրելի կ'ըլլան , քան թէ միշտ ունեցածները : — Ո՞ր բանն որ անգործածելի է և չընելու է , անիկայ բազմութեան մէջը կարծես թէ յարգի է : — Սարդուն սիրտը թէ որ սիրած բանը ձեռք չկրնար բերել , անոր փափաքովը աւելի կը բորբոքի :

Լ՛անի մը սովորութիւնը՝ բնութիւն եղած է : — Օրաւոր բան է սովորութիւնը , վասն զի բնութեան կը նմանի : — Եմ տեսնար թէ ի՞նչ օգուտ կ'ընէ ուսումը առանց բանական խելքին , և ոչ խելքը առանց ուսման . վասն զի մէկը մէկալին կարօտ է :

Ո՞վ որ քիչին գոհ չէ , շատ հեղաւմենւին բան չունենար :

Լ՛առողջութեան պատճառը՝ ժուժկալութիւնն է , հիւանդութեան՝ առատութիւնն է : Բիչ ու չափաւոր կերակուրը՝ մարմնոյն ու հոգւոյն պիտանի է : — Սկրատայ վրայ շատ չափաւորութիւն տեսնուեցաւ , և ասոր համար բոլոր իր կեանքին մէջը ամենւին տկարութիւն մը չգգաց :

Կեանքերնիս շատ կարճ է , ուստի պէտք է որ խելօք ու զգուշութեամբ գործածենք՝ աղէկ ու ինչպէս պէտք է ժամանակը գործածելով :